

TORTHAÍ NA RÉABHLÓIDE

COMHDHÁIL IDIRNÁISIÚNTA: LITRÍOCHT, TEANGA AGUS CULTÚR

19–20 Feabhra 2016

An Coláiste Ollscoile, Baile Átha Cliath
agus Músaem na bPiarsach, Ráth Fearnáin

DÉ hAOINE 19 FEABHRA

12.00–16.00

Táisceantas i Scoil na Gaeilge, an Léinn Cheiltigh agus an Bhéaloidis, Áras Newman, UCD

Íomhánna agus *ephemera* Dhubhghlais de hÍde (Céad Ollamh le Teanga agus Litríocht na Nua-Ghaeilge in Ollscoil na hÉireann, 1909–1932, agus Céad Uachtarán na hÉireann) mar aon le hábhar eile ealaíne agus cáipéisíocht faoi ghluaiseacht na hathbheochana. Ábhar ó Chonradh na Gaeilge a rianaíonn scéal Chonradh na Gaeilge agus a ról i 1916 mar aon le roil phearsana tábhachtacha i Léann na Gaeilge, ina measc Dubhghlas de hÍde, Eoin Mac Néill agus Pádraig Mac Piarais
Ábhar a bhaineann le 1916 ó Chnuasach Bhéaloideas Éireann (seomra B204)

14.00–16.00

Táisceantas i Roinn na Sainchnuasach, Leabharlann James Joyce, UCD

Comhfhreagras Phádraig Mhic Phiarais le hÉnri Ó Muirgheasa

17.00–18.00

Clárú i Músaem na bPiarsach, Ráth Fearnáin

Oscailt na comhdhála:

An Dr Meidhbhín Ní Úrdail,
Ceann na Nua-Ghaeilge UCD

An Dr Attracta Ní Ailpín,
Cláraitheoir Ollscoil na hÉireann

18.00–19.00

Aoichaint.

Jerry White, Cathaoir an Léinn Eorpaigh, Ceanada (Ollscoil Dalhousie, Halifax)

‘You must remember, I am primarily a Republican:
Mise Éire, An Tine Bheo, agus na scannáin fhaisnéise Éireannacha idirnáisiúnta’

Cathaoir: Regina Uí Chollatáin

19.00–21.00 Fáiltiú agus seoladh leabhar: Caoimhín Mac Giolla Léith agus Diarmuid Ó Sé

Ríona Nic Congáil, Máirín Nic Eoin, Meidhbhín Ní Úrdail, Pádraig Ó Liatháin agus Regina Uí Chollatáin (eagarthóirí), *Litríocht na Gaeilge ar fud an Domhain*, Iml. I & II

Caoimhín Breatnach agus Meidhbhín Ní Úrdail (eagarthóirí), *Aon don Éigse: Essays marking Osborn Bergin's Centenary Lecture on Bardic Poetry (1912)*

DÉ SATHAIRN 20 FEABHRA

9.00–9.30 Clárú: Áras Newman, An Coláiste Ollscoile, Baile Átha Cliath (B204, Scoil na Gaeilge, an Léinn Cheiltigh agus an Bhéaloidis)

9.30–10.30 Fís agus forbairt: de hÍde agus tús ré na hathbheochana

Seisiún 1a *Cathaoir: Barbara Hillers*

- ▶ ‘An léargas a thugann dialanna agus scríbhinní eile an Chraoibhín Aoibhinn ar a shaol agus ar a shaothar’

Liam Mac Mathúna (UCD Emeritus) agus Máire Nic an Bhaird (Froebel, NUIM)

- ▶ ‘Fás an Chraoibhín’

Feena Tóibín (UCC)

Seisiún 1b Conradh na Gaeilge agus comóradh: cuimhne agus oidhreacht

Cathaoir: Aoife Uí Fhaoláin

- ▶ ‘Fianaise mhuintir Bhaile Átha Cliath i leith imeachtaí an Éirí Amach’

Críostóir Mac Cárthaigh (UCD)

- ▶ ‘Comóradh caoga bliain an Éirí Amach: ceist na Gaeilge ina cnámh spairne idir Misneach agus an LFM i 1966’

Hugh Rowland (Fiontar, DCU)

10.30–10.45 **SOS TAE**

10.45–11.45 **Aoichaint**

Éilis Ní Dhuibhne (UCD/Scríbhneoir)

‘Torthaí na réabhlóide agus mná na hÉireann: Heansal agus Greatail agus Sneachtín Bán’

Cathaoir: Máirín Nic Eoin

11.45–13.00 **LÓN AGUS TAISPEÁNTAS**

13.00–14.45 **Teanga: tograí digiteacha agus foclóirí**

Seisiún 2a *Cathaoir: Diarmuid Ó Sé*

- ▶ ‘Polasaithe logainmneacha ó bhunú an Stáit agus Bunachar Logainmneacha na hÉireann, logainm.ie’

Mairéad Nic Lochlainn (Fiontar, DCU) agus Pádraig Ó Cearbhaill (an Brainse Logainmneacha, An Roinn Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltacht)

- ▶ ‘Obair náisiúnta 50,000 páiste scoile: Scéim na Scol agus dúchas.ie’

Conchúr Mag Eacháin (Fiontar, DCU) agus Anna Bale (Cnuasach Bhéaloideas Éireann, UCD)

- ▶ ‘Beathaí na nGael á dtaifeadadh: sraith *Beathaisnéis* agus tionscadal ainm.ie’

Gearóid Ó Cleircín (Fiontar, DCU)

- ▶ ‘Athbheochan na foclóireachta — éabhlóid agus torthaí’

Liam Mac Amhlaigh (Froebel, NUIM)

Seisiún 2b **Teanga: téarmaíocht, suíomh sochttheangeolaíoch, obair Chonradh na Gaeilge**

Cathaoir: Pádraig Ó Liatháin

- ▶ ‘Dímhionlú an mhionlaigh: spriocanna sainiúla agus múnlaí idirnáisiúnta na mbeartas i leith na Gaeilge, 1913–1923’

Tadhg Ó hIfearnáin (UL)

- ▶ ‘Some Irish and Welsh connections during the Revival’

Dewi Evans (UCD)

- ▶ ‘Obair thimirií Chonradh na Gaeilge: cuimhní cinn na ngaolta’

(Fóram plé agus ceisteanna)

Cathaoir: Íte Ní Chionnaith

Cuan Ó Seireadáin (Comhordaitheoir 2016, Conradh na Gaeilge)

Gaolta le Timirií na Gaeilge: Monica Paton (Taighdeoir agus Scríbhneoir) agus Joseph Monaghan (Taighdeoir agus Scríbhneoir)

14.45–15.15

SOS TAE

15.15–17.15

Torthaí agus litríocht I: comhthéacs agus idéil

Seisiún 3a

Cathaoir: Máirtín Coilféir

- ▶ ‘Tost na Gaeilge i 1916’

Alan Titley (UCC Emeritus)

- ▶ ‘It was the beginning of a curious feeling that we were in a dream: samhail na haislinge i dtraidisiún 1916’

Fionntán de Brún (UU)

- ▶ ‘Na meáin Ghaeilge: próiseas na scríbhneoireachta agus na smaointeoireachta’

Regina Uí Chollatáin (UCD)

- ▶ ‘Cén chaoi ar féidir a bheith Gaelach gan Gaeilge a labhairt? An Ghaeilge, cluichí Gaelacha agus an Gaelachas i ndiaidh na réabhlóide’

Cathal Billings (UCD)

Seisiún 3b

Torthaí agus litríocht II: téacs agus comhthéacs

Cathaoir: Caoimhín Breatnach

- ‘Réabhlóid 1916: sochar nó dochar na hathbheochana teanga?’

Brian Ó Conchubhair (Notre Dame)

- ‘An aisling agus an réaltacht: torthaí na réabhlóide agus nualitríocht na Gaeilge’

Máirín Nic Eoin (Coláiste Phádraig, DCU)

- ‘Ó dhá cheann na réabhlóide: *Úlla de’n Chraobh* (de hÍde) agus *Cuimhní Cinn* (Ó Briain)’

Pádraig Ó Macháin (UCC)

- ‘Canónacha liteartha in aimsir na réabhlóide’

Meidhbhín Ní Úrdail (UCD)

17.15 Clabhsúr

18.30 Dinnéar na Comhdhála, Bialann O’Connell’s,
Domhnach Broc

Coiste na Comhdhála

Regina Uí Chollatáin & Meidhbhín Ní Úrdail (UCD), Ríona Nic Congáil, Máirín Nic Eoin & Pádraig Ó Liatháin (Coláiste Phádraig, DCU), Róisín Ní Ghairbhí (Coláiste Mhuire gan Smál, UL), Brian Ó Conchubhair (Ollscoil Notre Dame), Pádraig Ó Siadhail (SMU, Halifax, Ceanada)

Buíochas

An Coláiste Ollscoile Baile Átha Cliath
Coláiste Phádraig, Droim Conrach, DCU
Músaem na bPiarsach, Ráth Fearnáin

ÉIRE
IRELAND

1916
2016

Clár Comórtha
Céad Bliain
Centenary
Programme

UCD
DECADE of
CENTENARIES

COLÁISTE PHÁDRAIG
ST PATRICK'S COLLEGE
DROIM CONRACH | DRUMCONDRA

